

לעילוי נשמת
שלום בן משה

המשנה עם מפרשים, מסודרים ומנוקדים

The Mishnah with Commentaries, Vowelized and Organized

ברכות פרק ט'

מִיָּמֵי מִנְחָה לְזָהָה, כְּמָה דְתִימָא (ירמיה נ"א טז) "לְקוֹל
תַּתּוֹ הַמּוֹן מֵיָמִים בְּשָׁמַיִם".
וְעַל הַרוּחוֹת - שְׂבָאִים בְּסַעְרָה וְזַעַף, וְאִינָם
מִצְוִיּוֹת אֲלֵא לְפָרְקִים.

בְּרוּךְ שִׁכְחוּ מְלֵא עוֹלָם - וְאִי בְּעֵי מְבָרַךְ
"בְּרוּךְ עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית", שְׁכַל אֱלוֹ
מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית הֵם, דְּכַתִּיב (תהילים קל"ה ז)
"בְּרָקִים לְמִטֵּר עֲשֵׂה". אֲבָל עַל הַהָרִים וְעַל
הַגְּבָעוֹת וְכוּ', אֹמֵר "עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית"
דְּוָקָא, דְּלֵא מְצִי לְבְרוּכֵי עֲלֵיהּ "שִׁכְחוּ מְלֵא
עוֹלָם", שְׂאִינָן נִרְאִים בְּרוּב הָעוֹלָם, אֲלֵא כָּל
אֶחָד וְאֶחָד בְּמִקּוּמוֹ.

רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: הַרוּאָה אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל,
אֹמֵר "בְּרוּךְ שִׁעֲשֵׂה אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל" - בְּזִמְנָן
שְׂרוּאָה אוֹתוֹ לְפָרְקִים.

הַיָּם הַגָּדוֹל - יָם אוֹקְיָנוֹס שְׂמַקִּיף הָעוֹלָם.
בְּרוּךְ שִׁעֲשֵׂה אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל - שְׂמַתוּף גָּדְלוֹ
וְחִשְׁבֻתוֹ קוֹבֵעַ בְּרָכָה לְעַצְמוֹ.

לְפָרְקִים - מְשַׁלְשִׁים יוֹם לְשַׁלְשִׁים יוֹם.

עַל הַגְּשָׁמִים וְעַל הַבְּשׂוּרוֹת הַטּוֹבוֹת אֹמֵר
"בְּרוּךְ הַטּוֹב וְהַמְּטִיב", וְעַל שְׂמוּעוֹת רְעוֹת
אֹמֵר "בְּרוּךְ דִּינִן הָאֱמֶת".

עַל הַגְּשָׁמִים וְכוּ' - מְבָרַךְ "הַטּוֹב וְהַמְּטִיב",
וְהוּא דְאִית לֵיהּ אֲרַעָא בְּשׂוּתָפוֹת עִם אֲחֵרֵינִי,
דְּהִכִּי מִשְׁמַע "הַטּוֹב וְהַמְּטִיב" - הַטּוֹב לְדִידֵיהּ,
וְהַמְּטִיב לְאֲחֵרֵינִי. אֲבָל כִּי לִית לֵיהּ אֲרַעָא כָּלֵל,
אֹמֵר "מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ ה' אֱלֹהֵינוּ, עַל כָּל
טִיפָה וְטִיפָה שֶׁהוֹרְדָתָ לָנוּ וְכוּ'". וְאִם יֵשׁ לוֹ
קִרְקַע לְבֵדוֹ מְבָרַךְ "שֶׁהִחְיִינוּ".

ברכות פרק ט'

הַרוּאָה מְקוּם שִׁנְעָשׂוּ בוֹ נְסִים לְיִשְׂרָאֵל,
אֹמֵר "בְּרוּךְ שִׁעֲשֵׂה נְסִים לְאֲבוֹתֵינוּ בְּמִקּוּם
הַזֶּה". מְקוּם שִׁנְעָקְרָה מִמֶּנּוּ עֲבוּדָה זָרָה, אֹמֵר
"בְּרוּךְ שִׁעֲקַר עֲבוּדָה זָרָה מֵאַרְצֵנוּ".

הַרוּאָה מְקוּם שִׁנְעָשׂוּ בוֹ נְסִים - כְּגוֹן
מַעֲבְרוֹת יַם סוּף, וְנַחֲלֵי אֲרָנוֹן, וּמַעֲבְרוֹת הַיַּרְדֵּן,
וְאֲבָן שִׁיִּשְׁבַע עֲלֶיהָ מִשֶּׁה עָלְיוֹ הַשְּׁלוֹם כְּשִׁעֲשֵׂה
מִלְחָמָה בְּעַמְּלֵק, וְדוּמִיָּהוּן.

וְאִינְסָא דְרַבִּים כְּגוֹן הַנִּי דְאֲמַרִּינָן מִתִּיבֵי כּוּלֵי
עַלְמָא לְבְרוּכֵי, אֲבָל אִינְסָא דְיַחֲדָא, כְּגוֹן הַרוּאָה
מְקוּם שִׁנְעָשֵׂה לוֹ בוֹ נֶס, אִיהוּ תִיב לְבְרוּכֵי
"בְּרוּךְ שִׁעֲשֵׂה לִי נֶס בְּמִקּוּם הַזֶּה", וְכֵנּוּ וְכֵן כְּנֹו
תִיבֵיבֵי לְבְרַךְ "בְּרוּךְ שִׁעֲשֵׂה נֶס לְאֲבוֹתֵי בְּמִקּוּם
הַזֶּה".

וְכָל הַנִּי בְּרִכּוֹת דְמִתְנִיתִין בְּעוֹ הַזְּכָרָת שֵׁם
וּמְלֻכוֹת, דְּכָל בְּרָכָה שְׂאִין בֵּיהּ הַזְּכָרָת הַשֵּׁם
וּמְלֻכוֹת, אִינְהּ בְּרָכָה.

עַל הַזִּיקִין, וְעַל הַזְּנוּעוֹת, וְעַל הַבְּרָקִים,
וְעַל הַרְעָמִים, וְעַל הַרוּחוֹת, אֹמֵר "בְּרוּךְ שִׁכְחוּ
וְגִבּוֹרְתוֹ מְלֵא עוֹלָם".

עַל הַהָרִים, וְעַל הַגְּבָעוֹת, וְעַל הַיָּמִים, וְעַל
הַנְּהָרוֹת, וְעַל הַמְּדַבְּרוֹת, אֹמֵר "בְּרוּךְ עוֹשֶׂה
מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית".

זִיקִים - כּוֹכַב הַנִּרְאָה כְּמוֹ שְׂפוּתַח הַרְקִיעַ,
וְיִוְדָה כַּחַץ מְמָקוֹם לְמָקוֹם. אִי נְמִי, כּוֹכַב
שֶׁנִּרְאָה כְּמוֹ שֵׁיִשׁ לוֹ זָנָב אָרוֹךְ.

זְנוּעוֹת - שֶׁהָאֶרֶץ מְדַבְּרַת וְרוֹעֶשֶׂת.

רְעָמִים - קוֹל הַנִּשְׁמָע בְּרַקִּיעַ מְעַנְנִים שֶׁשׁוֹפְכִים

ברכות

פרק ט'

לבוךראו על מה שעבר עליו מן הטוב, ויתפלל על העתיד שתבוא לו טובה.

ה חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה.

חייב אדם לברך על הרעה - כשמברך "דיין האמת" על הרעה, חייב לברך בשמחה ובלב טוב, כשם שמברך בשמחה "הטוב והמטיב" על הטובה.

שנאמר (דברים ו' ה) "ואתבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך": "בכל לבבך" – בשני יצריה, ביצר טוב וביצר רע, "ובכל נפשך" – אפילו הוא נוטל את נפשך, "ובכל מאדך" – בכל ממונה.

דבר אחר: "בכל מאדך" – בכל מדה ומדה שהוא מודד לה, הני מודה לו במאד מאד.

דבר אחר בכל מאדך - בכל מדות המדורות לה, בין מדה טובה בין מדת פורענות.

לא יקל אדם את ראשו כנגד שער המזרח, שהוא מכונן כנגד בית קדשי הקדשים.

לא יקל אדם ראשו - לא ינהג קלות ראש.

כנגד שער המזרח - חוץ להר הבית אשר בחומה הנמוכה, אשר לרגלי הבית למזרח.

לפי שהוא מכונן - שכל השערים מכונים זה כנגד זה – שער מזרח, שער עזרת נשים, ושער עזרת ישראל, ופתח האולם וההיכל, ובית קודש הקדשים בימי בית ראשון.

לא יפנס להר הבית במקלו ובמנעלו ובפונדתו, ובאבק שעל רגליו.

באפונדתו - אזור חלול שנותנים בו מעות. פרוש אחר: בגד שלובש על בשרו לקבל הזיעה, שלא לטנף שאר בגדים, וגנאי לאדם לצאת באותו בגד לבדו.

ולא יעשנו קפנדריא, ורקיקה מקל וחומר.

קפנדריא - ליפנס בפתח זה ולצאת בפתח שכנגדו, כדי לקצר הילוכו דרך שם. ולשון קפנדריא – "אדמקיפנא דרי, אעול בהא",

ברכות

פרק ט'

ג בנה בית חדש וקנה כלים חדשים, אומר "ברוך שהחיינו".

בנה בית חדש וקנה כלים חדשים - בין יש לו פיוצא בהן, בין אין לו פיוצא בהן, מברך "שהחיינו".

מברך על הרעה מעין הטובה, ועל הטובה מעין הרעה.

על הרעה מעין הטובה - מפרש בגמרא כגון שצפו מים על ארצו, ושטפו תבואתו של שנה זו – אף על פי שרוו המים פני האדמה, ונעשית שדהו משובחת לשנים הבאות, השתא מיהא רעה היא, ומברך "דיין האמת".

ועל הטובה מעין הרעה - כגון דאשפח מציאה – אף על גב דרעה היא, דאי שמע בה מלקא, חובטו במכות ויסורין ושקיל לה מיניה, השתא מיהא טובה היא, ומברך "הטוב והמטיב".

הצועק לשעבר, הרי זו תפילת שוא.

הצועק לשעבר - המתפלל על מה שכבר היה, הרי זו תפילת שוא, דמאי דהנה הנה.

פיצד? היתה אשתו מעוברת, ואמר "יהי רצון שתלד אשתי זכר" – הרי זו תפילת שוא. הנה בא בדרך ושמע קול צווחה בעיר, ואמר "יהי רצון שלא יהיו אלו בני ביתי" – הרי זו תפילת שוא.

ד הנכנס לדרך מתפלל שמים – אחת בכניסתו ואחת ביציאתו. בן עזאי אומר ארבע – שמים בכניסתו ושמים ביציאתו. ונותן הודאה לשעבר, וצועק לעתיד לבוא.

שמים בכניסתו ושמים ביציאתו - בכניסתו אומר "שתכניסני לדרך זה לשלום". נכנס, אומר "מודה אני לפניך, שהכנסתני לדרך זה לשלום" – הרי זה שמים בכניסתו.

בקש לצאת, אומר "שתוציאני מדרך זה לשלום". לאחר שיצא, אומר "מודה אני לפניך, שהוצאתני מדרך זה לשלום".

וכל כך למה? מפני שצריך שימתן אדם הודאה

ברכות

פרק ט'

שִׁיחָא אָדָם שׁוֹאֵל בְּשָׁלוֹם חֲבִירוֹ בְּשֵׁם -
בְּשֵׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלֹא אֲמַרְיֵן מְזֻלָּזֵל
הוּא בְּכַבּוּדוֹ שֶׁל מְקוֹם בְּשִׁבִיל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת,
לְהוֹצִיא שֵׁם שָׁמַיִם עָלָיו.

וְלִמְדוֹ מְבוּעוֹ, שֶׁאָמַר לְקוֹצְרִים "ה' עִמָּכֶם". וְכִי
תִּימָא בּוֹעֵז מִדְּעַתִּיהָ דְּנַפְשִׁיהָ קָעֵבֵד, וְלֹא גְמַרְיֵן
מִיָּנְיָה, תָּא שְׁמַע מִן הַמְּלָאָךְ שֶׁאָמַר לְגַדְעוֹן "ה'
עִמָּךְ גְּבוּר הַחַיִּל". וְכִי תִימָא לֹא שֶׁאֵל הַמְּלָאָךְ
בְּשָׁלוֹם גְּדַעוֹן וְלֹא בְּרָכוּ, אֲלֵא בְּשִׁלְיַחוּתוֹ שֶׁל
מְקוֹם הוֹדִיעוֹ שֶׁהִשְׁכִּינָה עִמּוֹ, וְלֹא גְמַרְיֵן
מִיָּנְיָה, תָּא שְׁמַע: וְאוֹמַר "אֵל תְּבוּז כִּי זָקְנָה
אִמָּךְ" – אֵל תְּבוּז אֶת בּוֹעֵז לּוֹמַר שְׁמַדְעַתוֹ
עֲשָׂה, אֲלֵא לְמַד מִזְקְנֵי אוֹמְתָךְ, כִּי יֵשׁ לוֹ עַל מִי
לְהַסְמָךְ, שֶׁנֶּאֱמַר "עַתָּה לַעֲשׂוֹת לְה' הַפְּרוֹ
תוֹרְתְךָ".

רַבִּי נִתָּן אוֹמַר הַפְּרוֹ תוֹרְתְךָ - פְּעָמִים
שְׁמַבְטָלִים דְּבְרֵי תוֹרָה כְּדֵי לַעֲשׂוֹת לְה'. אַף זֶה
הַמִּתְפַּוֵּיִן לְשִׁאוֹל בְּשָׁלוֹם חֲבִירוֹ – וְזֶהוּ רְצוֹנוֹ
שֶׁל מְקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (תהילים ל"ד טו) "בִּקְשׁ שְׁלוֹם
וְרַדְפֵהוּ" – מוֹתֵר לְהַפְּרֵר תוֹרָה וְלַעֲשׂוֹת דְּבַר
הַנְּרָאָה אֲסוּר.

ברכות

פרק ט'

כְּלוֹמַר: בְּעוֹד שְׁאֵנִי צָרִיךְ לְהַקִּיף שׁוּרוֹת שֶׁל
בְּתִים, אֲקַצֵּר מִהֲלָכִי וְאֶכְנַס דְּרָךְ כְּאֵן.

וּרְקִיקָה - אֲסוּרָה בְּהַר הַבַּיִת.

מִקָּל וְחוֹמֵר - מִמְּנַעַל – וּמָה מְנַעַל שְׁאֵינִי דְּרָךְ
בְּזִיווֹן, אֲסוּר, וְקִיקָה שֶׁהִיא דְּרָךְ בְּזִיווֹן לֹא כָּל
שְׁכָן.

**כָּל חוֹתְמֵי בְּרָכוֹת שֶׁהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ הָיוּ אוֹמְרִים
"מִן הָעוֹלָם".**

כָּל חוֹתְמֵי בְּרָכוֹת שְׁבַמִּקְדָּשׁ - הַמְּבָרָךְ אוֹמַר
בְּסוּף כָּל בְּרָכָה "בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן
הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם, חוֹנֵן הַדַּעַת", וְכֵן בְּכוֹלָם,
וְהַעוֹנֵין אוֹמְרִים "בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלַכּוּתוֹ
לְעוֹלָם וָעֶד".

שְׁאֵין עוֹנֵין אֲמֵן אַחַר כָּל בְּרָכָה שְׁבַמִּקְדָּשׁ,
דְּכַתִּיב בְּעִזָּרָא (נחמיה ט' ה) "קוֹמוּ בְּרָכוּ אֶת ה'
אֱלֹהֵיכֶם מִן הָעוֹלָם עַד הָעוֹלָם", וְאוֹמַר אַחַר כָּךְ
"וַיְבָרְכוּ שֵׁם כְּבוֹדְךָ", כְּלוֹמַר: שְׁעוֹנִים בְּרוּךְ שֵׁם
כְּבוֹד מְלַכּוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד.

וְאִשְׁמַעֲיָן הֵבֵא דְּבַמִּקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן לֹא הָיוּ
אוֹמְרִים אֲלֵא "בְּרוּךְ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם"
וְלֹא יוֹתֵר, וְלֹא הָיוּ אוֹמְרִים "וְעַד הָעוֹלָם".

**מִשְׁקַלְקְלוֹ הַמִּינֵין וְאָמְרוּ אֵין עוֹלָם אֲלֵא
אַחַד, הַתְּקִינוּ שֶׁיְהִי אוֹמְרִים "מִן הָעוֹלָם וְעַד
הָעוֹלָם".**

מִשְׁקַלְקְלוֹ הַמִּינֵים - שְׁאֵין מֵאֲמִינִים בְּתַחֲתִית
הַמַּתִּים, וְאָמְרוּ אֵין עוֹלָם אֲלֵא זֶה, הַתְּקִינוּ עִזָּרָא
וּבֵית דִּינֵוֹ שֶׁיְהִי אוֹמְרִים "מִן הָעוֹלָם וְעַד
הָעוֹלָם", לּוֹמַר שֶׁשְׁנֵי עוֹלָמוֹת יֵשׁ – הָעוֹלָם הַזֶּה
וְהָעוֹלָם הַבָּא, לְהוֹצִיא מִלֵּב הַמִּינֵים שְׁכּוֹפְרִים
בְּתַחֲתִית הַמַּתִּים.

וְהַתְּקִינוּ שֶׁיְהִי אָדָם שׁוֹאֵל אֶת שְׁלוֹם חֲבִירוֹ
בְּשֵׁם, שֶׁנֶּאֱמַר (רות ב' ד) "וְהִנֵּה בּוֹעֵז בָּא מִבֵּית
לְחֵם, וַיֹּאמֶר לְקוֹצְרִים ה' עִמָּכֶם, וַיֹּאמְרוּ לוֹ
יְבָרְכֶךָ ה'". וְאוֹמַר (שופטים ו' יב) "ה' עִמָּךְ גְּבוּר
הַחַיִּל". וְאוֹמַר (משלי כ"ג כב) "אֵל תְּבוּז כִּי זָקְנָה
אִמָּךְ". וְאוֹמַר (תהילים קי"ט קכו) "עַתָּה לַעֲשׂוֹת לְה'
הַפְּרוֹ תוֹרְתְךָ". רַבִּי נִתָּן אוֹמַר: "הַפְּרוֹ תוֹרְתְךָ
עַתָּה לַעֲשׂוֹת לְה'".

ברכות
פרק ט'

א הָ מָ שׁ בּ בּ לֵ
א בָ שׁ גּ לֵ
ה מָ שׁ מָ שׁ זֵ
בָ שׁ שׁ זֵ מָ

ב שׁ הָ וְ הָ וְ הָ
וְ הָ וְ הָ אָ בָ שׁ
וְ מָ שׁ שׁ וְ הָ
וְ הָ וְ הָ וְ הָ
בָ עָ מָ בָ

וְ יָ אָ הָ אָ הָ
א בָ שׁ אָ הָ הָ בָ
שׁ אָ לֵ שׁ הָ וְ
הָ הָ אָ בָ הָ
וְ וְ שׁ וְ אָ בָ זֵ
הָ

ג בָ בָ הָ וְ בָ הָ אָ
בָ שׁ מָ שׁ הָ מָ
הָ וְ הָ מָ הָ

הָ לֵ הָ זֵ תֵ שׁ פֵ
הָ אָ מָ וְ יָ רֵ שׁ
אָ זֵ הָ זֵ תֵ שׁ הָ בָ
בָ וְ קָ אָ בָ וְ יָ רֵ
שׁ יָ אָ בָ בָ הָ זֵ תֵ שׁ

ד הָ לֵ מָ שׁ אָ
בָ וְ בָ שׁ אָ אָ
שׁ בָ וְ בָ וְ
הָ לֵ וְ לֵ

ברכות
פרק ט'

א הַרְוָאָה מְקוּם שְׁנַעֲשׂוּ בוֹ גְסִים לְיִשְׂרָאֵל, אוֹמֵר "בְּרוּךְ שֶׁעָשָׂה גְסִים לְאַבְוֹתֵינוּ בְּמְקוּם הַזֶּה". מְקוּם שְׁנַעֲקָרָה מִמֶּנּוּ עֲבוּדָה זָרָה, אוֹמֵר "בְּרוּךְ שֶׁעָקַר עֲבוּדָה זָרָה מֵאַרְצֵנוּ".

ב עַל הַזִּיקִין, וְעַל הַזְנוּעוֹת, וְעַל הַבְּרָקִים, וְעַל הַרְעָמִים, וְעַל הַרוּחוֹת, אוֹמֵר "בְּרוּךְ שֶׁפָּחוּ וְגִבּוֹרְתוֹ מְלֵא עוֹלָם". עַל הַהָרִים, וְעַל הַגְּבָעוֹת, וְעַל הַיַּמִּים, וְעַל הַנְּהָרוֹת, וְעַל הַמְדָּבְרוֹת, אוֹמֵר "בְּרוּךְ עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית".

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַרְוָאָה אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל, אוֹמֵר "בְּרוּךְ שֶׁעָשָׂה אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל" – בְּזִמְנָן שְׂרֹוּאָה אוֹתוֹ לַפְּרָקִים. עַל הַגְּשָׁמִים וְעַל הַבְּשׂוּרוֹת הַטּוֹבוֹת אוֹמֵר "בְּרוּךְ הַטּוֹב וְהַמְּטִיב", וְעַל שְׂמוּעוֹת רְעוֹת אוֹמֵר "בְּרוּךְ דִּינִין הַאֲמֵת".

ג בְּנֵה בַּיִת חֲדָשׁ וְקִנְיָה כָּלִים חֲדָשִׁים, אוֹמֵר "בְּרוּךְ שֶׁהִחְיִינוּ". מְבָרַךְ עַל הַרְעָה מֵעֵין הַטּוֹבָה, וְעַל הַטּוֹבָה מֵעֵין הַרְעָה.

הַצּוֹעֵק לְשַׁעֲבֵר, הֲרִי זֹו תַפִּילַת שְׁוֹא. פִּיצֵד? הִיָּתָה אֲשֶׁתּוֹ מְעוּבֶרֶת, וְאָמַר "יְהִי רְצוֹן שֶׁתִּלְדֵּ אֲשֶׁתִּי זָכָר" – הֲרִי זֹו תַפִּילַת שְׁוֹא. הִנֵּה בֹא בְדַרְדָּר וְשָׁמַע קוֹל צְנוּחָה בְּעִיר, וְאָמַר "יְהִי רְצוֹן שֶׁלֹּא יְהִי אֵלּוּ בְּנֵי בֵּיתִי" – הֲרִי זֹו תַפִּילַת שְׁוֹא.

ד הַנִּכְנָס לְכַרְדָּ מִתְפַּלֵּל שְׁתִּים – אַחַת בְּכַנִּיסָתּוֹ וְאַחַת בִּיצִיאָתּוֹ. בֶּן עֲזַאי אוֹמֵר אַרְבַּע – שְׁתִּים בְּכַנִּיסָתּוֹ וְשְׁתִּים בִּיצִיאָתּוֹ. וְנוֹתָן הַוּדָאָה לְשַׁעֲבֵר, וְצוֹעֵק לְעֵתִיד לְבוֹא.

ברכות
פרק ט'

ה ח א ל ש ה פ ש
 מ ש ה ש ו א ה
 א ב ל ו ו ו מ
 ב ל ב י ב ט ו
 ר ו ו ג א ה ג א
 ג ו מ ב מ ד א
 ב מ מ ב מ ו ש מ
 ל ה מ ל ב מ

ל י א א ר פ ש ה
 ש מ פ ב ק ה ל
 י ל ה ב ו ו
 ו ש ר ו ג ק
 ו מ ו

פ ח ב ש ב ה א
 מ ה מ ה ו א
 ש א א א ה ש א מ
 ה ו ה

ו ש א ש א ש ח
 ב ש ו ב מ ל
 ו ל ה ש ו ל י
 ה ו ה ש ג ה ו א
 ת פ ז א ו ש ל ל
 ה ת ר ג א ה ת
 ש ל ל

ברכות
פרק ט'

ה חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה, שנאמר: "ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך": "בכל לבבך" – בשני יצריה, ביצר טוב וביצר רע, "ובכל נפשך" – אפילו הוא נוטל את נפשך, "ובכל מאדך" – בכל ממונה. דבר אחר: "בכל מאדך" – בכל מדה ומדה שהוא מודד לה, הוי מודה לו במאד מאד.

לא יקל אדם את ראשו כנגד שער המזרח, שהוא מכון כנגד בית קדשי הקדשים. לא יכנס להר הבית במקלו ובמנעלו ובפונדתו, ובאבק שעל רגליו. ולא יעשנו קפנדריא, ורקיקה מקל וחומר.

כל חותמי ברכות שהיו במקדש היו אומרים "מן העולם". משקלקלו המינין ואמרו אין עולם אלא אחד, התקינו שיהיו אומרים "מן העולם ועד העולם".

והתקינו שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם, שנאמר: "והנה בועז בא מבית לחם, ויאמר לקוצרים ה' עמכם, ויאמרו לו וברכה ה'". ויאמר: "ה' עמך גבור החיל". ויאמר: "אל תבוז פי זקנה אמה". ויאמר: "עת לעשות לה' הפרו תורתך". רבי נתן אומר: "הפרו תורתך עת לעשות לה'".

